

Advent 1. vasárnapja

Róm 13,11-14

Múlóban az éjszaka

¹¹Ehhez tartásatok magatokat, felismerve az időt. Itt az óra, hogy fölébredjünk az álomból: üdvösségünk közelebb van, mint amikor hívők lettünk. ¹²Múlóban az éjszaka, a nappal pedig közel. Vessük hát le a sötétség tetteit, és öltünk fel a világosság fegyvereit. ¹³Éljünk tisztességesen, mint nappal, ne evés-ivásban és részegeskedésben, ne kicsapongásban és tobzódásban, ne civakodásban és versengésben. ¹⁴Inkább öltsetek magatokra Urunkat, Jézus Krisztust, és ne dédelgessétek testeteket, nehogy bűnös kívánságokra gerjedjen.

Pálnak a római közösséghez írott levele a leghosszabb ránk maradt levél. A legnagyobb keresztény közösségek mind jelentős városokban voltak, mint Filippi, Tessalonika, Korintus vagy Éfezus. Bár Pál maga mondta, hogy mások által épített alapra nem épít, vagyis mások által alapított egyházközösségekben nem misszionál, mégis alig várta, hogy Rómában is hirdesse az evangéliumot. A római keresztény közösség alapítója ugyanis mindmáig ismeretlen (15,20 1.8.13), csupán az a biztos, hogy se nem Péter, se nem Pál az. Talán palesztinai származásúak voltak az első missziósok Rómában (ApCsel 2,10). Mivel Pál missziójának második felében születik ez a levél, és maga előtt küldte bemutatkozásul, ezért sokan úgy tekintenek rá, mint Pál teológiai eszméinek foglalatára. A levél leghamarabb Kr. u. 57/58 környékén keletkezhetett.

Az idézett rész előtt Pál utal a szeretet parancsára (8. v.) és töredékesen idézi a tíz parancsot is (9. v.), mint erkölcsi tanításának foglalatát, amit mindenkinek meg kell tartania, és ami a keresztény erkölcsiség összefoglalása. A szakaszt azonban a morális és eszkatologikus szemléletváltásra való buzdítás uralja, melyet ellentétekben ír le, a meglehetősen homályos „sötétség tettei” és „világosság fegyverei” (12. v.) szóképekkel. A sötétség tetteit látszik konkretizálni a tizenharmadik vers, amely másutt a testi ember sajátosságaival azonos viselkedési módokat taglalja. A sötétség és a világosság az iráni és a zsidó hagyományos etikai buzdításról szóló szövegekben visszatérő kifejezés. A városi emberek közvetlenül tapasztalták, hogy nappal kevesebb bűncselekmény történik, mint éjszaka, ugyanis a sötétségben nehéz azonosítani az elkövetőket. A bűnözések ellen nehezen tudtak védekezni, erre csupán a belülről tudatosan motivált, erikai tartással rendelkező emberek voltak képesek. Ennek a motivációnak a felépítését

szolgálja az egész szöveg eszkatologikus jellege, amire az „itt az óra” (11b) kijelentés utal. Az óra itt az ítélet és a megtérés óráját egyformán jelenti.

Az „öltötek magatokra Krisztust” (14. v.) a keresztelési szertartás egyik elemére utal, amely azt szimbolizálja, hogy az ember, aki életében eddig volt, meghal, már nem számít, hogy férfi vagy nő, sem az, hogy zsidó vagy pogány közösséghez tartozik, de még a különböző etnikai és társadalmi kötöttsége sem, csak az új élet (Gal 3,27 k.), amit az apostol a Krisztusba öltözéssel jelképez (1Kor 6,15 k.).

A keresztények újfajta viselkedéskódexét alapvetően a közelgő ítélettel és a túlvilági élettel igazolja a szerző. Enélkül nem érthető motivációjuk. Ez a szempont különbözteti meg Pál erkölcsi oktatását a korabeli sztoikus etikai oktatásoktól, amelyben a szabadság és a közjó összeegyeztetésének szempontjai határozták meg a megengedhető viselkedést. Pál missziója a hellenista városokban alapvetően azzal a konfliktussal találkozik, mint a mai keresztény városok missziói. A városi emberek utánzással és a divat követésével felvesznek bizonyos viselkedésimódokat, amelyeket közösségük igazol. Így érdemes, vagy így célszerű élni a városban. Ha valaki sztárrá válik, az még többet is megengedhet magának, mert híressége jutalmaként a közösség tolerálja különös szokásait. Vagyis, a városi morál – figyelemre méltó, hogy a latin szó nemcsak erkölcsöt, hanem szokást is jelent – pillanatról pillanatra változik. Ezt nevezi Pál álomszerű létnek, amelynek határai csak a földi és városi közösség ízléséig terjednek, és nem épülnek konkrét etikai rendszerre. A városi keresztények viszont egy új szemléletet hoznak ebbe a közösségbe. Nem a közösség igazolását várják, hanem Isten vagy Jézus etikai ítéletének vetik alá magukat. Ez azt jelenti, hogy ők előzetesen már elfogadták Jézus az Isten országának közelségéről szóló tanítását. Vagyis, az eszkatologikus tanítás nélkül nincs megalapozott etikai magatartás.

Úgy vélem, Pál szövege ma is csak azok számára érthető, akik nem elégednek meg azzal, hogy egy városi vagy egy emberi közösség elfogadja viselkedésüket, hanem Isten előtt akarnak tiszták és feddhetetlenek lenni éjjel és nappal egyaránt. A mai igehirdetés nehézsége, hogy a virtuális világ, amelyet a modern média tart életben, a városban erősebben hat, ahol minden emberi, és az emberi élet ritkán találkozik a természet erőivel. A városi embernek alig van univerzumélménye, amely alapján az Istenre kérdezhetne, csak közösségi élménye van, így csak a földi életre kérdezhet. Ez a propagandától irányított közösség a mennybe emelheti vagy a pokolba taszíthatja az egyént attól függően, hogy szereti vagy elveti. Ezt a szeretetet konkrétan érzi az ember, mint Isten szeretetét vagy Isten elítélését. Ezért a moralitás előtt az eszkatologikus érzés helyreállítása ma is alapvető kiindulópontnak számít.